

Asia: VN/23277/2021

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus Sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomaisen suoritteiden maksullisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko suoritteet jaoteltu tarkoituksenmukaisesti?

Kyllä, jaottelu kiinteisiin maksuihin ja omakustanteisesti perittäviin maksuihin on tarpeellinen. Opinnäytetöiden maksu on perusteltua erottaa muiden tutkimushankkeiden maksuista.

Ovatko eri suoritteista perittävät maksut ymmärrettäviä ja oikeudenmukaisia?

Sote-asiakastiedon hyödyntämisen kustannukset tutkimushankkeissa

Tietolupaviranomaisen luvista ja päätöksistä sekä poimintoista aiheutuvat kustannukset ovat jo nykyisellään kasvattaneet rekisteritutkimuksen kustannuksia merkittävästi.

Maksukorotukset kohdistuvat asiakastiedon toisiokäytön erilaisiin käyttötarkoituksiin epäsuhtaisella tavalla. Kustannukset aiheuttavat yksittäisten tutkijoiden, pienten tutkimusryhmien ja kasvuyritysten tutkimukselle sekä kehitys- ja innovaatiotoiminnalle jopa ylitsepääsemättömiä haasteita, kun taas mittavampien tutkimuskonsortioiden rahoituspohjassa maksukorotukset eivät liene ratkaisevia.

Opinnäytetöiden suoritemaksut

Opinnäytetöiden maksuja ehdotetaan korotettavan erityisen suurella kertoimella. Opinnäytetöiden osalta ehdotetut maksukorotukset realisoituvat monin tavoin menetettyinä mahdollisuuksina.

Väitöskirjatutkijoiden rahoitus kattaa tutkimuskustannuksia parhaimmillaankin vain rajoitetusti. Maisterin tutkintoa suorittavalla tutkijalla tyypillisesti ei ole erillisrahoitusta opinnäytetyön

tekemiseksi, jolloin näiden tutkijoiden kohdalla maksut voivat estää rekisteritutkimuksen tekemisen. Jokaisen tekemättä jääneen potilas- ja asiakastiedon toisiokäyttöön perustuvan tutkimuksen seurauksena sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuuden tueksi tarpeellista tietoa jää hyödyntämättä.

Korkeiden maksujen vuoksi tutkimusta suorittava tutkija joutuu tekemään tutkimusmenetelmää koskevan valinnan tai rajauksen, jolloin tutkijan rekisteriaineistoa koskevan menetelmäosaamisen kehittäminen ja kerryttäminen viivästyy merkittävästi tai estyy täysin. Siten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä, tutkimuskenttä ja alan yritykset menettävät tulevaisuuden kannalta keskeisen tärkeää osaamista.

Onko omakustanteisesti perittävä maksu ja tuntihinta Findatan työstä ymmärrettävä?

Omakustanteisesti perittävän maksun osalta on epäselvää, miten maksut määräytyvät usein pyydettyjen aineistopoimintojen osalta. Rekisteritutkimuksen mahdollistamiseksi olisi tärkeää, että yleisimmistä aineistokokonaisuuksista olisi tarjolla valmiita poimintamalleja, joiden kohdalla tietolupaviranomaisen työn tuntimäärä pysyisi matalana.

Muut asetusluonnosta koskevat huomiot

Maksukorotukset ovat merkittäviä, osa maksuista nousee aiempaan verrattuna yli kaksinkertaisiksi. Ehdotetut maksukorotukset voivat muodostua esteeksi toisilain tavoitteiden toteutumiselle ja vähentävät tietolupaviranomaiselle saapuvien tietolupahakemusten ja tietopyyntöjen määrää. Tietolupaviranomaisen palveluprosessin ja henkilöressurssien haasteita ei tule pyrkiä kompensoimaan korottamalla asiakasorganisaation kustannuksia.

Tietolupaviranomaisen suoritteiden maksukorotukset voivat estää sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä keskeisen tutkimustiedon kerryttämistä. Esimerkiksi sosiaalihuoltoa, sosiaalihuollon menetelmiä, sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota sekä psykososiaalisia menetelmiä koskevan tutkimusnäytön saavuttamiseksi tarpeellista tutkimuksen mahdollistamiseen tulisi panostaa kaikin keinoin kustannusten kasvattamisen sijaan.

Raassina Sari
Suomen Kuntaliitto ry.

Kimmel Kaisa
Suomen Kuntaliitto ry - Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö